

↑ Tenger'e göre yadırgamak ve irkilmek iyidir: "Dünyanın kendinden ibaret olmadığına işaret eder."

60

"Bir nevi terbiyedir her tür karşılaşma"

Adını Edip Cansever'in "Rüzgârların Dinlendiği Yer" şiirinden alan yeni sergisiyle 13 Aralık'ta Galeri Nev İstanbul'a konuk olacak sanatçı Hale Tenger, "Sergi çeşitli karşılaşmaları barındırıyor. Kişinin kendisiyle, bir başkasıyla ya da kendi içindeki zıt yanlarıyla karşılaşması gibi..." diyor.

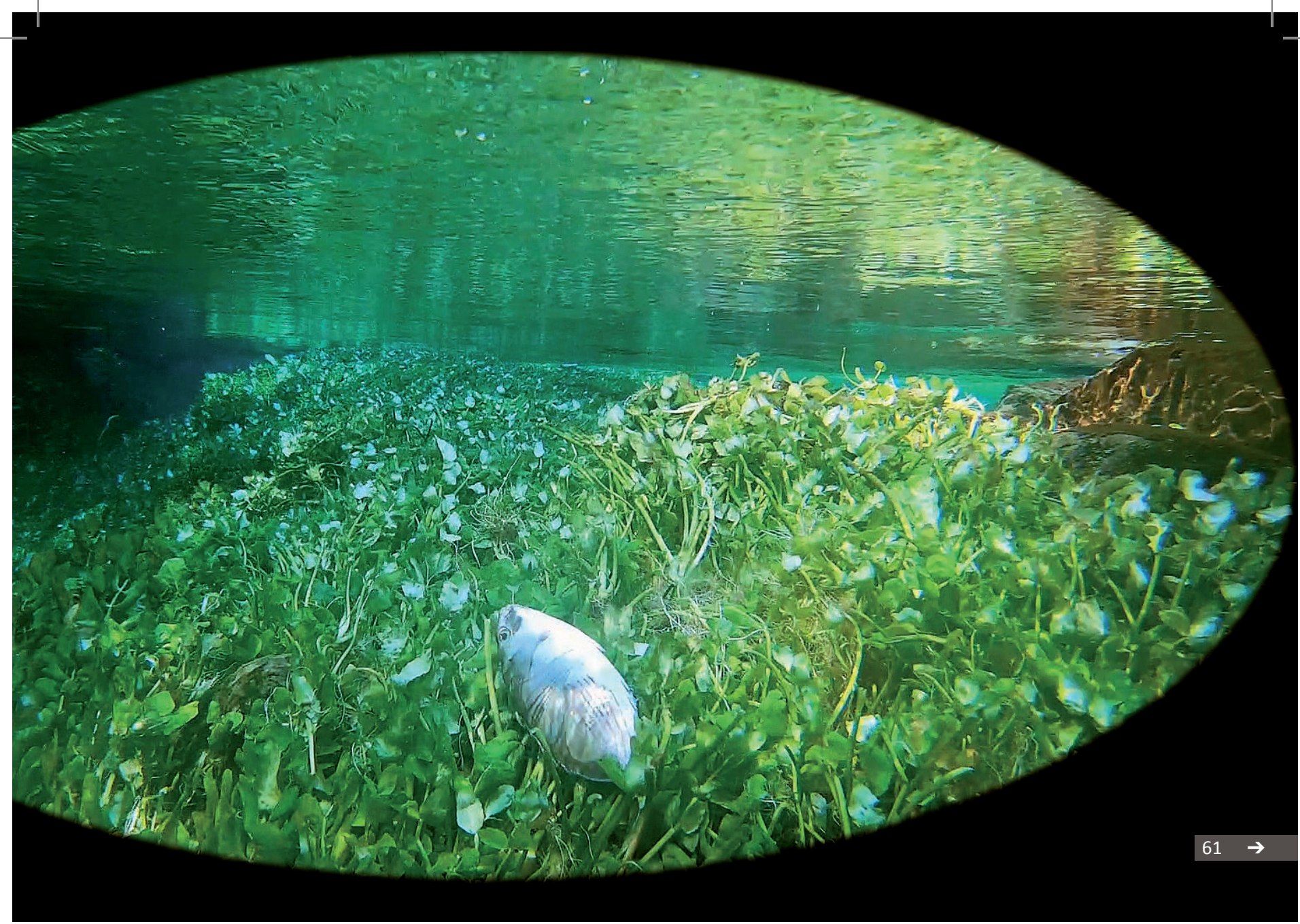
ELVİN VURAL
elvinvural@gmail.com

Hale Tenger'in 2007 yılında gerçekleştirdiği "Rüzgârların Dinlendiği Yer" adlı yerleştirilmesi, Edip Cansever'in aynı adlı şiirinden iki dizeyi alınıyordu. Tenger, son kişisel sergisinde, o zamandan beri zaman zaman ön planda, kimi zaman zihninin gerisinde evirip çevirdiği aynı şiirin bu sefer tamamına geri dönerek bütün bir mekânı farklı duyuşsal karşılaşmalara olanak tanıyan görsel bir dille kurguluyor. Bireysel ve toplumsal hafızanın muğlak karşılaşma alanlarında bazen bireyin diğerleriyle, bazen bireyin kendisiyle bazen de kendi içindeki ötekilerle karşı karşıya gelme anları üzerine kurulu sergiyi Tenger'den dinledik.

Yeni serginizin köklerini takip ederken 2007 yılına kadar

✓ Sanatçı, birbirinden farklı malzemeler kullandığı işlerin hepsinin kendine has dili olduğunu söylüyor.

Sanatçının çalışmaları, farklı duyuşsal karşılaşmalara olanak tanıyan bir kurguya sahip.

gidebiliyoruz. Edip Cansever'in "Rüzgârların Dinlendiği Yer" şiirinden bir dizeye o yıla tarihlenen bir yerleştimizde yer vermiştiniz. Geçen 12 yılı göz önünde bulduğunuzda bu serginin fikri nasıl oluştu?

"Rüzgârların Dinlendiği Yer", 2007'de Edip Cansever'in aynı adlı şiirinden iki dizeye yer verdiğim bir yerleştimeydi. İlk defa Port İzmir '07 kapsamında İKSEV'de, sonrasında 2010'da Thyssen-Bornemisza Art Contemporary Viyana'da ve ardından 2011'de Arter'de "Görünmezlik Taktikleri" başlıklı sergilerde yer almıştı. Çok sayıda yer tipi vantilatörün yer aldığı loş bir mekânın içinde, fanların yarattığı rüzgâr eşliğinde, "Çıkardık mı su altındaki ölüyü/ Çıkarmadık su altındaki ölüyü" dizeleri birbiri ardına, kendi ekseninde dönen bir projeksiyon aracılığıyla süpürgelikler hizasında odanın duvarlarına çepeçevre yansıtılıyordu. Edip Cansever'in diğer pek çok şiiri gibi "Rüz-

gârların Dinlendiği Yer" de zaman zaman dönüp okuduğum şiirlerinden. Uzun yıllardır şiirin tamamına ya da bir kısmına tekrar dönmek istedim. Yıllar içinde hep aklımda bir yerde durdu; ara sıra ön plana geçti, ara sıra arkalarda bir yerde dinlendi. Bu süreçte şiirin hayalimde kısım kısım belirginleşen görsel karşılıkları oldu, kimisi zaman içinde evrildi, şekil değiştirdi. Nihayet son bir sene içinde de artık o sis perdesinin içinden çıkıp iyice belirginleşerek yan yana gelmeye başladılar.

Sergiyi Cansever'in bu şiiri üzerinden takip etmek mümkün mü? Eserler şiirle nasıl bir bağ kuruyor?

Evet mümkün ama şart da değil. Tabii Edip Cansever şiiri seven bir kişi, olur da sergiden söz konusu şiirdekine benzer hazlar, irkilmeler, özlemler ve hayal kırıklıkları arasında gidip gelen bir algı, sanki şiirden bazı muğlak yansımalar kendi üzerine aksetmiş hissiyle ayrılırsa bu tabii benim için çok ama çok kıymetli olur. Mesela "Gözlerim buğulanmış cam arkaları gibi" dizesi, sergiyi deneyimleyen bir izleyicinin tahayyülünde serginin genel atmosferi veya sergideki bir obje üzerinden karşılık bulursa çok memnun olurum.

Karşılaşma olgusunu irdelediğiniz bu sergide kim kiminle, ne neyle karşılaşıyor ve bu karşılaşma tarafları ne şekilde etkiliyor?

Sergi çeşitli karşılaşmaları barındırıyor. Kişinin kendisiyle karşı-

laşması. Kişinin bir diğeri ya da diğerleriyle karşılaşması. Kişinin kendi içinde barındırdığı farklı, zıt taraflarıyla karşılaşması. Kendi hafızası ve kolektif hafızayla karşılaşması, su yüzünde olan ve su altına bastırılmış olanla karşılaşması. Kendimizle, 'diğeri'yle karşılaşmalarımız üzerinden anlamlar dünyası kurarız. Bu karşılaşmalar bizi 'ben' ve 'biz' yapar. Alışılmış olanın sınırları dışındaki karşılaşmalardır esas kimliğimizi inşa eden. Kendi kendine veya kendine benzerlerle kurulan dünya bir sırça fanustan öteye geçmez. İrkilmek ve yadırgamak iyidir; dünyanın kendinden ibaret olmadığına işaret eder. Bir nevi terbiyedir her tür karşılaşma; kendiyile, başkasıyla, canlısı ve cansızıyla, tüm âlemlerle...

Peki, bu süreçte siz hangi benliklerinizle karşılaştınız?

İnsanın kendiyile karşılaşması hiç bitmez ki. Bir tek ölüm nokta koyar kişinin kendiyile karşılaşmalarına. Bu bence olumlu bir hâl. Hatta artık eğlenceli bile geliyor bana. Yeter ki insan karşılaşmalara açık olsun, kendini kapamasın. Zaten kapadığında sıkıcı bir rutine dönüyor her şey. Uzun yıllar boyunca bu şiirle olan karşılaşmalarım da değişimler oldu, muhtelif hayat karşılaşmalarının birikimiyle birlikte şiirin bende yarattığı hüznün rengi değişti. Eskiden daha derin, kasvetli ve edilgen bir hüznü tetiklerken, şimdilerde hüznün yanı sıra yaşamın neşeli ışıklarını da içeren, yapıcı ve harekete geçirici yansımaları var üzerimde.

Sergide yer alan eserler arasında diğerlerinden ayrışan bir eser var mı?

Sergi video, hazır obje, bronz döküm, doğal malzeme, atık malzeme gibi birbirinden farklı bileşenleri barındırıyor. Bu farklı unsurların hepsinin kendine göre ayrı dilleri var. Mesela sergideki iki işte video, kumaş ve esinti birleşiyor; başka diğer iki işte video bir duvar objesi, duvar heykeli olarak yer alıyor veya bir diğer işte eski bir mermer lavabo ve ayna, bronz kirazlar ve video gibi oldukça farklı malzemeler bir araya geliyor. Birbirlerinden farklı olmalarına rağmen ortak bir anlatımın öğeleri olarak bir aradalar. Yani o anlamda sergide benim için diğerlerinden ayrışan bir eser yok.

↑
Tenger, sergiyi şöyle anlatıyor: "Geyiğin aynası büyü/Balığın gökyüzü/Kirazlar, aynalar, sular."

"DİL MUĞLAK OLMAK ZORUNDA"

Dil, toplumsal belleği nasıl şekillendiriyor? Bunların muğlak olması ne demek?

Dil kaygan bir sıvı gibi. Aslında her şey öyle ama toplumlara hep mutlaklık algısı dayatıldığı için sıklıkla bu akışkanlığı unutmaya meylediyoruz. Oysa şimdilerde mutlakliğin mümkün olamayacağı, aksine her şeyin birbiriyle etkileşim içinde olduğu, sanki şimdiye kadar hiç bilinmeyen bir şeymiş gibi yeniden keşfediliyor. Bu kadim bilgi zaman içinde toplumsal politikaların işine gelmediği için halı altına süpürüldü. Dil de bu mutlakliğin şartlandırmalarında araç olarak kullanıldı, hâlâ da bir dayatma, baskı yöntemi, şekillendirme, zapturapt altında tutma aracı olarak kullanılıyor. Mutlakliğin diye bir şey olmadığı için diğer her şey gibi dil de kaçınılmaz olarak muğlak olmak zorunda. Toplumsal hafızanın inşasında kullanılan dayatma yöntemleri de aynı sebeple 'muğlak' olmak zorunda ve tam da böyle olduklarından dolayı halı altına süpürülen her şey adeta bir hortlak bumerang gibi çıkıp çıkıp geri geliyor. Su altına itilip orada ebediyete kadar kalacağı farz edilip bastırılmış olan ne varsa, su yüzüne bir şekilde vuruyor sonunda.

Bu muğlaklıktan hareketle 'arada olma' hâline dair neler söylemek istersiniz?

Arada olma hâli de aslında takdir ettiğim bir durum. Tabii burada bir öyle bir böyle olmaktan, davranmaktan bahsetmiyorum. Şiirdeki gibi bir 'tartma hâli' beni esas ilgilendiren (Yani bir kır çiçeği kendini yoklardı önce/ Doğayı tartardı sanki). Bu 'arada olma' hâlini önemsiyorum. Karşıtlıkları, uyumu ve uyumsuzluğu gözlemlene hâlinin doğasında olan 'muğlaklık' aslında yapıcı, yararlı bir 'tartma hâli'. Ama nedense itibarı çok düşük, hatta bir kusurmuş muamelesi görüyor. Keskin fikirli olmaksızın hiyerarşik yapılanma içinde yerine göre gereğinden fazla önemseniyor.

Tek bir cümleyle bu serginin size ne 'hissettirdiğini' anlatabilir misiniz?

"Geyiğin aynası büyü
Balığın gökyüzü
Kirazlar, aynalar, sular"

Son olarak, sergi burada bitiyor mu? 12 yıl önceki ilk faz gibi, serginin ardından bir faz daha, bir takipçi gelir mi dersiniz?

"Rüzgarların Dinlendiği Yer" şiirine tekrar döner miyim bilmiyorum. Ama yıllardır hayalimde evirip çevirdiğim başka Edip Cansever şiirleri var, zamanı geldiğinde belki onlarla hemhâl olurum. **MS**

Galeri Nev İstanbul / (0212) 252 15 25 /
Bitiş tarihi : 18 Ocak 2020